

ВОДЗЫЎ

на аўтарэферат дысертацыі Буйко Ц. С.

“Этымалагічныя гнёзды дэндралагічнай лексікі
ў беларускай і польскай мовах на агульнаславянскім
фоне: параўнальна-гістарычны аспект”

на атрыманне вучонай ступені кандыдата філалагічных навук па
спецыяльнасцях 10.02.01 – беларуская мова; 10.02.03 – славянскія мовы

Дысертацыйная праца Ц.С. Буйко, будучы прысвечанай, здавалася б, вельмі вузкаму фрагменту мовы, уяўляе сабой маштабнае даследаванне на аснове апошніх дасягненняў у галіне шэрагу дысцыплін: гістарычнага, славянскага, індаеўрапейскага мовазнаўства, этымалогіі, этналінгвістыкі, лексікалогіі. Несумненнай вартасцю, якая акцэнтуюе навізну даследавання Ц.С. Буйко і ўздымае яго навуковую планку, з’яўляецца імкненне да вывучэння беларускага лексічнага складу не толькі ў агульнаславянскім рэчышчы, але і ў кантэксце індаеўрапейскіх моў. Наогул, як сцвярджае сам дысертант, “айчынным даследаванні ў галіне індаеўрапеістыкі дазваляць больш поўна асэнсаваць месца беларускай мовы як ва ўласна славянскай, так і ў індаеўрапейскай перспектыве, а таксама знайсці для беларускай дэндралагічнай лексікі новыя этымалагічныя рашэнні” (с. 3).

Назва працы адпавядае яе зместу, мэта паспяхова рэалізавана, задачы, палажэнні і высновы строга суаднесены, логіка і глыбіня аналіз адлюстраваны ў назвах глаў і раздзелаў.

Найперш варта адзначыць увагу дысертанта да метадалогіі даследавання, выпрацаваную на аснове скрупулёзнага вывучэння напрацовак папярэднікаў і ўласнай паглыбленасці ў тэму. Ступень дакладнасці вынікаў не выклікае сумненняў, бо вызначаецца дастатковым аб’ёмам прааналізаванага матэрыялу (у бібліяграфічным спісе 485 пазіцый, сабраны корпус этымалагічных гнёздаў уключае 839 лексем) і – што выклікае асаблівую сімпатыю – увагай не толькі да слоўнікавых, але і гістарычных, дыялектных, анамастычных, лінгвагеаграфічных і нават фалькларыстычных даных, а таксама выкарыстаннем адэкватных пастаўленым мэтам і задачам метадык аналізу. Усё гэта дазволіла прадставіць этымалагічныя гнёзды дэндралагічнай лексікі беларускай і польскай моў на агульнаславянскім фоне ў лінгвістычным і пазалінгвістычным аспектах, што ўключае ў сябе раскрыццё культурна-гістарычных перадумоў узнікнення дадзенага лексічнага пласта; аналіз фарміравання славянскай дэндранаменклатуры; высвятліць дэрывацыйныя сувязі, а таксама страчаныя генетычныя суадносіны паміж роднаснымі лексічнымі адзінкамі ў межах этымалагічных гнёздаў дэндралагічнай лексікі.

Распрацаваная аўтарам метадыка вылучэння найбольш характэрных семантычных і словаўтваральных працэсаў пры ўтварэнні дэндралагічнай лексікі суседніх моў можа быць прыменена і для аналізу іншых культурна значных лексем, перспектыўным падаецца і супастаўленне атрыманых вынікаў з дадзенымі іншых моў. Апісанне, здавалася б, такога вузкага

фрагмента рэчаіснасці, як дэндралагічная лексіка і адпаведныя ўяўленні, стала яскравай пераканаўчай насычанай дэманстрацыяй разумення свету носьбітамі прааналізаваных моў, іх светапогляду і светаразумення, не абмежаваных толькі прыроднай сферай.

Безумоўна, асобную каштоўнасць маюць дадаткі, іх 8 (Дадатак А – «Дрэвы ў міфалагічных уяўленнях і паўсядзённым жыцці індаеўрапейцаў і славян», Дадатак Б – «Этымалагічнае гняздо з вяршыняй *ops-», Дадатак В – «Этымалагічнае гняздо з вяршыняй *berz-», Дадатак Г – «Этымалагічнае гняздо з вяршыняй *gruš-/ *kruš-», Дадатак Д – «Этымалагічнае гняздо з вяршыняй *dqb-», Дадатак Е – «Этымалагічнае гняздо з вяршыняй *kalin-», Дадатак Ж – «Этымалагічнае гняздо з вяршыняй *lip-», Дадатак І – «Этымалагічнае гняздо з вяршыняй *sosъn-»).

Можна сцвярджаць, што багаты і старанна прааналізаваны матэрыял, тэарэтычная грунтоўнасць і даследчыя знаходкі ўносяць істотны ўклад у развіццё як айчынай, так і еўрапейскай навукі ў цэлым. Ужо сам аўтарэферат пакінуў уражанне цэласнага самадастатковага даследавання з прапрацаванасцю кожнага тэзісу і дакладнымі яркімі ілюстрацыямі. Застаецца чакаць публікацыі тэксту дысертацыі ў форме манаграфіі, з аднаго боку, як яркага ўзору славістычнага, этымалагічнага даследавання, з другога – як захапляльнага знаёмства з цэлым светам стаўлення беларусаў і палякаў да дэндрасферы.

Азнямленне з аўтарэфератам дазваляе зрабіць выснову аб высокім навуковым узроўні дысертацыі, адпаведнасці атрыманых высноў заяўленай мэце даследавання. Асноўныя палажэнні дысертацыі Ц.С. Буйко былі апрабаваны на навуковых канферэнцыях. Вынікі дысертацыі дастаткова поўна адлюстраваны ў публікацыях аўтара.

Такім парадкам, дысертацыя Ц. С. Буйко “Этымалагічныя гнёзды дэндралагічнай лексікі ў беларускай і польскай мовах на агульнаславянскім фоне: параўнальна-гістарычны аспект” з’яўляецца самастойнай і актуальнай навуковай працай, якая валодае высокай ступенню навізны, тэарэтычнай і практычнай значнасцю і адпавядае патрабаванням ВАК, а яе аўтар заслугоўвае прысуджэння вучонай ступені кандыдата філалагічных навук па спецыяльнасцях 10.02.01 – беларуская мова; 10.02.03 – славянскія мовы.

Доктар філалагічных навук,
загадчык аддзела фалькларыстыкі
і культуры славянскіх народаў
Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і
фальклору НАН Беларусі, прафесар

Т.В. Валодзіна

